

Vymáhání pohledávek obcí

XVI. Celostátní finanční konference
Svazu měst a obcí ČR

Praha, 22. 11. 2013

Jan Mareš

Vymáhání pohledávek obcí

Základní povinnost obcí

- § 38 odst. 7 zákona č. 128/2000 Sb., obecní zřízení.

„Obec povinna trvale sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky, a zabezpečit, aby nedošlo k promlčení nebo zániku z nich vyplývajících práv“.

Úzká vazba na občanský zákoník (§488 – závazkový vztah)
závazkovým vztahem je právní vztah, z něhož věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávka) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost splnit závazek (dluh).

Vymáhání pohledávek obcí

Struktura závazku

- **subjekt, předmět a obsah**

Subjekt = v případě obcí bývá závazkový právní vztah vztahem dvou minimálně stran, kdy obec je na straně věřitele

Předmět

- závazky peněžité a nepeněžité
- závazky úplatné a neúplatné
- závazky jednotlivě určené, druhově či alternativně určené
- závazky s plněním jednorázovým, částečným, ve splátkách, opakující se či trvající

Vymáhání pohledávek obcí

Struktura závazku

Obsah = je tvořen subjektivními právy (pohledávka) a subjektivními povinnostmi (dluh).

Oprávnění věřitele (pohledávka) je zásadně vybaveno nárokem, tj. věřitel je oprávněn pro získání plnění použít prostředků státního donucení (žalobní právo věřitele je obsaženo v předpisech občanského práva procesního).

Závazky vznikají z právních úkonů, zejména ze smluv (závazky *ex contractu*), jakož i ze způsobené škody (závazky *ex delicto*), z bezdůvodného obohacení nebo z jiných skutečností uvedených v zákoně.

Vymáhání pohledávek obcí

Uplatňování pohledávek

na základě § 38 odst. 7 obecního zřízení je obec povinna trvale **sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky.**

! Není stanovena žádná konkrétní (zákonná) lhůta či lhůty, ve kterých má sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky.

Rozhodné jsou termíny promlčení /prekluze.

Obec má **vytvořit efektivní a přehledný systém**, který jí umožní průběžně sledovat chování svých dlužníků.

Pohledávky = nehmotný majetek obce, za který je obec zodpovědná (sledování, správa, vymáhání, inventarizace, ...)

Vymáhání pohledávek obcí

Uplatňování pohledávek

Náklady:

- dostatečné IT vybavení (evidence pohledávek s provázkou na účetní systém)
- personální zabezpečení (počty účetních či jiných osob sledujících a vymáhajících daný typ nehmotného majetku obce)

Ustanovení § 38 odst. 7 obecního úřadu tedy klade **důraz zejména na kvalitní práci rady obce (starosty)** a následně i obecního úřadu s cílem vytvoření takového mechanismu, kterým obec dostojí své povinnosti trvale sledovat, zda dlužníci včas a řádně plní své závazky vůči obci.

Vymáhání pohledávek obcí

Splatnost pohledávky

= základní předpoklad, který obci umožňuje požadovat její zaplacení

Splatnost:

- sjednaná, stanovená rozhodnutím, či vyplývající z právního předpisu.

Není-li sjednána, či určena rozhodnutím či právním předpisem pak je dlužník povinen **splnit dluh prvního dne poté, kdy byl o plnění věřitelem požádán** (§ 563 obč. zákoníku). Obdobně obch. zákoník jež v § 340 stanovuje, že je věřitel oprávněn požadovat plnění závazku ihned po uzavření smlouvy a dlužník je povinen závazek splnit bez zbytečného odkladu po té, kdy byl věřitelem o plnění požádán, není-li dohodnuto odlišně.

7/2013 schváleno zpracování evropské směrnice o postupu proti opožděným platbám v obchodních transakcích – povinnost úhrady nejpozději do 30 dní. Přebírá i NOZ (§1963) – týká se podnikatelů a korporací.

Vymáhání pohledávek obcí

Podmínky

V případě plnění ve splátkách může věřitel žádat o zaplacení celé pohledávky pro nesplnění některé splátky, jen bylo-li to dohodnuto nebo v rozhodnutí určeno. Toto právo však může věřitel použít nejpozději do splatnosti nejbližší příští splátky. Věřitel je však podle § 566 občanského zákoníku povinen přijmout i částečné plnění, neodporuje-li to dohodě nebo povaze pohledávky.

Obdobně daňový řád § 156 DŘ – porušení podmínek povolení splátek má za následek splatnost celé pohledávky najednou.

Vymáhání pohledávek obcí

Prekluze a promlčení

Prekluze = zánik práva jeho neuplatněním v prekluzivní (propadné) době, **právo přestává existovat**.

- uplynutím zákonem stanovené doby, neuplatnění práva v této době.

Právní následky prekluze:

- zaniká subjektivní právo,
- příslušný orgán přihlíží k prekluzi z úřední povinnosti,
- dojde-li k plnění po uplynutí prekluzivní doby, jde o bezdůvodné obohacení, neboť právní důvod plnění v důsledku prekluze odpadá

Promlčení - Oproti prekluzi, kdy dochází k zániku práva, při promlčení **nedochází k zániku práva**, právo nadále existuje. Nicméně dochází k jeho výraznému oslabení, neboť nárok, jako součást subjektivního práva, se stává podmíněným. **Nutné uplatnit námitku promlčení**.

Znaky: uplynutí času, neuplatnění práva.

Vymáhání pohledávek obcí

Lhůty promlčení (obecné)

Občanský zákoník	3 roky (běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé)
Obchodní zákoník	4 roky (lze smluvně prodloužit až na 10 let)
Nový OZ	subjektivní lhůta 3 roky od doby, kdy se oprávněný dozvěděl o možnosti uplatnění práva objektivní lhůta 10 let od doby, kdy právo mohlo být uplatněno poprvé
Uznání dluhu (utvrzení dluhu)	až 10 let (je-li v uznání dluhu uvedena lhůta k plnění, začíná tato běžet až po uplynutí této lhůty)
Daňový řád	6 let (pokud se udělá úkon směřující k vymožení, běží 6letá lhůta znovu; max. 20 let)
Přerušení běhu lhůt – soudní řízení, insolv. řízení, exekuční řízení.	

Některé lhůty upraveny odlišně: náhrada škody, bezdůvodné obohacení ...

Vymáhání pohledávek obcí

Rozdělení pohledávek

- **Soukromoprávní – prodeje, pronájmy, obchodní styk, ...**
=> **volené orgány**
- **Veřejnoprávní – místní a správní poplatky, uložené sankční platby, odvody za porušení rozpočtové kázně (PO, poskytnuté dotace)**
=> **obecní úřad**

Vymáhání pohledávek obcí

Způsoby vymáhání

Soukromoprávní

- **a) svépomocí**
- **b) ve spolupráci**
 - **advokáti**
 - **specializující se společnosti**
 - **soudy, soudní exekutoři, insolvenční řízení**
(pozor od 1. 1. 2013 neprovádějí soudy výkony rozhodnutí na peněžité pohledávky)
 - **odprodej pohledávek** (veřejná obchodní soutěž na nejvyšší cenu)

Vymáhání pohledávek obcí

Způsoby vymáhání

Soukromoprávní

- aby vznikl exekučně vykonatelný exekuční titul, je nutné podat žalobní návrh na vydání platebního rozkazu (rozhodnutí soudu na peněžité plnění)
- před podáním návrhu k soudu je nově „povinná“ tzv. předžalobní výzva (pokud výzva není, tak není zpravidla nárok na náhradu nákladů řízení)
- Právomocné rozhodnutí (rozsudek nebo platební rozkaz) je exekučním titulem pro vymáhání exekutory

Vymáhání pohledávek obcí

Změna Soudní exekutoři

- Nález ÚS ve věci úhrady odměny a nákladů exekuce pro zastavení exekuce pro nemajetnost. Obec nehradí, exekutor nese podnikatelské riziko.
 - = > **veškeré náklady nese povinný**
- Přesto doporučujeme si upravit vztah a podmínky spolupráce smluvně.

Vymáhání pohledávek obcí

Způsoby vymáhání

Veřejnoprávní

a) svépomocí (úřad je v pozici soudce a kata)

- exekuce na mzdu povinného
- exekuce na účet povinného u banky
- exekuce příkázáním jiné pohledávky
- exekuce věcí movitých
- exekuce nemovitostí

b) ve spolupráci

- uplatněním v insolvenčním řízení
- soudní exekutoři
- obecný správce daně = Celní správa
- veřejnoprávní smlouva
- nelze odprodat ani postoupit na jiný subjekt

Možný i souběh více způsobů

Přiměřenost! Správce daně volí nejmírnější prostředek, který však zároveň ještě naplňuje cíl daňového řízení. Nutno posuzovat individuálně!

Vymáhání pohledávek obcí

Vznik pohledávky + přípravné řízení

Rozhodnutí nebo platební výměr (hromadný předpisný seznam)

- vše si vyrobím na úřadě
- specializovaný útvar nebo dělená správa
- máte velké množství údajů o dlužníkovi a jeho majetku
 - veřejné registry: ARES, justice.cz, vyhledávače, KATASTR (nahlizenidokn.cz), databáze dlužníků (bpx.cz), insolvenční rejstřík, aukce, dražby (portaldrazeb.cz), centrální evidence apod.
- prohlášení o majetku

Vymáhání pohledávek obcí

Zahájení řízení

- výzva k zaplacení v náhradní lhůtě známá podle ZSPD byla zrušena
- nové ustanovení o.s.ř. o povinné předžalobní výzvě se v daňovém řízení nepoužije (zde se nejedná o vznik pohledávky, tato je již vyměřená)
- je zcela na rozhodnutí správce daně, zda dlužníka o existenci pohledávky vhodným způsobem vyrozumí (upomene jej)
- Pozor: Správce daně zvolí způsob vymáhání nedoplatku tak, aby výše nákladů spojených s vymáháním, které bude daňový subjekt povinen uhradit, nebyla ve zjevném nepoměru k výši nedoplatku (současně Správce daně postupuje tak, aby nikomu nevznikaly zbytečné náklady)

Vymáhání pohledávek obcí

Výkon rozhodnutí

- informace o majetku dlužníka buď znáte z předchozích řízení s dlužníkem, z vlastních registrů či ze sociální práce s klientem
- součinnost lze provést s mnoha institucemi – zejména banky, ČSSZ, zdravotní pojišťovny apod.
- následně volím způsob vedení exekuce
 - a) vždy upřednostním administrativní (exekuce na účet, mzdu) – nižší náklady úřadu, ale i nižší zatížení dlužníka
 - b) nejsou-li tyto formy VR úspěšné, rozhodují se, zda pohledávku postoupím soudnímu exekutorovi, celní správě nebo pokračuji ve vymáhání dále prostřednictvím exekuce na věci movité nebo nemovitost

Vymáhání pohledávek obcí

Prolomení zásady přiměřenosti

Pokud všechny ostatní způsoby výkonu rozhodnutí nebyly úspěšné, lze zvolit i způsob, který dlužníka nákladově zatíží (pro nepatrnou pohledávku mohou exekurovat i nemovitost). Musím mít však zdokumentováno, že jsem se předem pokusil volit méně náročné a přiměřenější způsoby výkonu rozhodnutí.

Vymáhání pohledávek 2013+

Porovnání nákladů	Správce daně	Soud	Soud. exekutor
Rychlost vymožení nedoplatku	rychlé a pružné (dny až týdny)	pomalé (roky)	rychlé (několik týdnů)
Finanční náročnost pro zahájení exekuce	vlastní režie	soudní poplatky (odvíjející se z výše zažalovaného nedoplatku)	zdarma (může být požadována záloha – ošetřit smluvně)
Náklady na provedení	vlastní režie avšak vysoké (zámečnick, stěhováci, uskladnění,...)	nulové (již zahrnuty v soudních poplatcích)	nulové pro povinného vysoké (exekuční náklady, odměna, hotové výdaje exekutora)
Personální náklady	ve vlastní režii (popř. na dohodu)	nulové (již zahrnuty v soudních poplatcích)	nulové

Vymáhání pohledávek obcí

Dobrá praxe v Chomutově

Kombinace vymáhání pohledávek svépomocí a prostřednictvím soudního exekutora.

Výkon rozhodnutí daňovou exekucí na věci movité vlastními zaměstnanci:

- zvedl platební morálku. Již provedeno 800 exekucí + uskutečněno 7 dražeb.
- nárůst zájmu o uzavírání splátkových kalendářů
- příznivý ohlas obyvatelstva
- výchovný efekt k nezaplacení

Doprovodné efekty vytěsnění závadových osob (časté exekuce na ulici + další opatření v rámci Záchraného kruhu = pokles prostituce o 80 %).

Vymáhání pohledávek obcí

Děkuji Vám za pozornost.

Ing. Jan Mareš

vedoucí odboru ekonomiky

Statutární město Chomutov

tel. 474 637 250

GSM 724 77 44 25

email: j.mares@chomutov-mesto.cz

